

KJEMISK OVERFLATEBEHANDLING

2496
2009

Kontroll av overflatebehandlere

Virksomheter med kjemisk/elektrolytisk overflatebehandling bruker kjemikalier som er meget skadelige for miljøet. Fylkesmannen og SFT er forurensningsmyndighet for disse bedriftene. Myndighetene vil kontrollere om virksomhetene overholder gjeldende regelverk.

Låselementer over galvanobad. Foto: SFT

Kjemisk/elektrolytisk overflatebehandling omfatter blant annet

- Avfetting
- Beising
- Fosfatering
- Varmforsinking
- Elektrolytisk overflatebehandling
- Eloksering
- Pulverlakkering

Stort farepotensial

Stoffene som brukes til overflatebehandling har et stort farepotensial, både for helse og miljø. Derfor er det viktig at alle som arbeider med slike prosesser overholder regelverket.

Aktksomhet og beredskap

Virksomhetene har plikt til å være aktsomme og ha beredskap for at uforutsette hendelser ikke fører til utslipp av miljøfarlige stoffer.

Virksomhetene skal ha:

- *Realistisk risikovurdering* av forhold som kan medføre utslipp. Risikovurderingen skal omfatte hele virksomheten og være dokumentert. Uakseptable risikoforhold skal reduseres.
- *Etablering av barrierer* som oppsamlingsbasseng under konsentrerte bad og større kjemikalietanker. Lagring av farlig avfall må være forsvarlig for å hindre utlekking til omgivelsene.

Krav og forventninger

SFT og Fylkesmannen vil kontrollere at virksomhetene overholder reglene for:

- bruk av kjemikalier
- utslipp til vann fra renseanlegg
- håndtering av farlig avfall som genereres ved bedriften.

1. Kjemikaliebruk

Bedriften skal:

- kjenne til og overholde aktuelt kjemikalierregelverk
- ha oversikt over hvilke kjemikalier som benyttes i virksomheten med tilhørende kjemikaliedokumentasjon
- kunne dokumentere substitusjonsvurderinger for farlige kjemikalier

- sørge for at oppdaterte sikkerhetsdatablad er tilgjengelige
- ha rutiner for å sikre at forbudte stoffer ikke brukes
- ha rutiner for å sikre at farlige kjemikalier som importeres eller produseres også deklarerer til Produktregisteret.

2. Utslipp til vann

Prosessvann inneholder rester av tungmetaller og kjemikalier som ikke må slippes direkte til kloakk. Skyllevann skal renses før det kan føres til kommunalt ledningsnett.

Bedriften skal kunne dokumentere:

- at det er tilfredsstillende drift og styring av vannrenseanlegget
- at utslippsmålingen er representativ for de faktiske utslipp.
- at utslippskrav overholdes

3. Håndtering av farlig avfall

Avfall fra overflatebehandling er som regel farlig avfall og må håndteres forsvarlig og leveres til godkjent innsamler eller mottak.

Farlig avfall er blant annet brukte bad, bunnslam fra bad, slam fra renseanlegg og kjemikalieavfall.

Bedriften skal kunne dokumentere at farlig avfall:

- *Merkes* med innhold og lagres slik at det ikke medfører fare for utslipp.
- *Registreres* med EAL-koder på deklarasjonsskjema fra NORSAS.
- *Leveres* minst én gang i året til godkjent innsamler eller mottak.

Myndighet og håndheving
Både SFT og Fylkesmannen er forurensningsmyndighet for virksomheter som driver med kjemisk overflatebehandling.

Forurensningsmyndighetene vurderer reaksjoner på eventuelle overtredelser av gjeldende regelverk. Alvorlige overtredelser kan medføre politianmeldelse.

Fakta om miljøgifter

Tungmetaller som krom, kadmium, bly og kvikksølv finnes i avløp fra overflatebehandling og står på myndighetenes liste over prioriterte stoffer.

Stoffene på denne listen er svært skadelige for miljøet. Effekter av miljøgifter kan være reproduksjonsskader, kreft, arvestoffskader, kroniske sykdommer med mer. Bruk og utslipp av disse stoffene og stoffer med lignende egenskaper skal stanses eller reduseres vesentlig innen 2010.

Tungmetaller ødelegger også kvaliteten på slam fra kommunale avløpsanlegg.

Eksempler på kjemikalier brukt i overflatebehandling

- Flussyre
- Salpetersyre
- Saltsyre
- Cyanider
- Kadmium
- Kopper
- Nikkel
- Krom
- Sink
- Bly

Aktuelt regelverk

- Forurensningsloven § 7 om plikten til å unngå forurensning.
- Avfallsforskriften kapittel 11 om farlig avfall.
- Internkontrollforskriften § 5 om systemets innhold og krav til dokumentasjon.
- Produktkontrollloven § 3 om aktsomhetsplikt og § 3a om substitusjonsplikt
- Produktforskriften

Nytt

- HMS-datablad har skiftet navn til sikkerhetsdatablad, se www.arbeidstilsynet.no
- REACH – EUs nye forordning om registrering, vurdering, godkjenning og begrensning av kjemikalier. Se SFTs REACH-hjelp www.sft.no/reach
- EU innfører ny forordning om klassifisering, merking og emballering av kjemikalier, se SFT Info-ark TA 2446/2008.

Eksempler på koder for farlig avfall fra kjemisk overflatebehandling i den europeiske avfallslisten (EAL) kapitlene 11, 16 og 19:

- *11 01 05 – sur beis
- *11 01 07 – basisk beis
- *11 01 08 – fosfateringslam
- *11 01 11 – skyllevann som inneholder farlige stoffer
- *11 01 13 – avfettingsavfall som inneholder farlige stoffer
- *11 03 01 – cyanidholdig avfall
- *11 05 04 – brukt flussmiddel
- *16 10 01 – vandig flytende avfall som inneholder farlige stoffer
- *19 02 05 – slam fra fysisk-kjemisk behandling som inneholder farlig avfall

Les mer:

- www.sft.no
 - www.fylkesmannen.no
 - www.arbeidstilsynet.no
 - www.norsas.no
 - www.regelhjelp.no
 - www.miljostatus.no
- regelverk, farlig avfall, kjemikalier, tillatelser forurensningsmyndighetenes arbeid i fylkene veiledning om elektrolytisk overflatebehandling deklareringskjema, mottaksanlegg farlig avfall hjelp til å finne fram i regelverket fakta om miljøtilstanden i Norge

Bransjeorganisasjoner:

- www.nglf.no
 - www.nplf.no
 - www.eloksering.no
 - www.zincinfo.se
- Norsk Galvanoteknisk Landsforening
Norsk Pulverlakkteknisk Forening
Norske Elokseringsbedrifters Forening
Nordic Galvanizers

Statens forurensningstilsyn

Postboks 8100 Dep,
0032 Oslo
Besøksadresse: Strømsveien 96

Telefon: 22 57 34 00
Telefaks: 22 67 67 06
E-post: postmottak@sft.no
Internett: www.sft.no